

Toekomst voor mais op het melkveebedrijf?

Snijmais is een zeer populair voedergewas in de melkveehouderij. Maar de teelt van snijmais door melkveehouders wordt bemoeilijkt door de mestwetgeving, met name op de zand- en lössgronden in Zuid(oost)-Nederland. Maar er zijn meer redenen om het telen en voeren van snijmais te beperken, zegt Frank Verhoeven van adviesbureau Boerenverstand in Utrecht.

Henk ten Have

Snijmais is al jarenlang na gras het grootste voedergewas in Nederland. Vanaf 1970 is het areaal sterk uitgebreid naar inmiddels circa 230.000 hectare. Voor de komende jaren wordt een stijging van het areaal verwacht van 20.000 tot 30.000 hectare als gevolg van de afschaffing van het melkquotum in 2015. De teelt en het voeren van snijmais heeft allerlei voordelen. Het ruwvoergewas is vrij gemakkelijk te telen, kan hoge opbrengsten per hectare halen, heeft een hoge voederwaarde en snijmais in het rantsoen compen-

seert een te hoog gehalte aan onbestendig eiwit uit gras of graskuil.

Mestwetgeving

Maar er kleven ook bezwaren aan maisteelt. Mais kan minder mest aan dan gras en laat meer stikstof als nitraat weglekken naar het grondwater. Met name op de zuidelijke zand- en lössgronden, waar juist de meeste snijmais wordt verbouwd, is dat een probleem. Omdat daar vaak een te hoge nitraatconcentratie wordt gemeten, stelt de overheid de gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat verder naar beneden bij in 2015. Ook geldt er daarom een lagere derogatie op zand en löss in Oost- en Zuid-Nederland van 230 kg stikstof in plaats van 250 kg. En landelijk is het minimumaandeel grasland verhoogd van 70 naar 80 procent. Door deze aanscherpingen van de mestregels wordt de bemesting van mais op de zuidelijke zand- en lössgronden lastig.

Bouwplan

De mestwetgeving is slechts een van de redenen waarom maisteelt minder goed op melkveebedrijven past, zegt Frank Verhoeven. Verhoeven is eigenaar van adviesbureau Boerenverstand en ontwikkelt producten om

FRANK VERHOEVEN

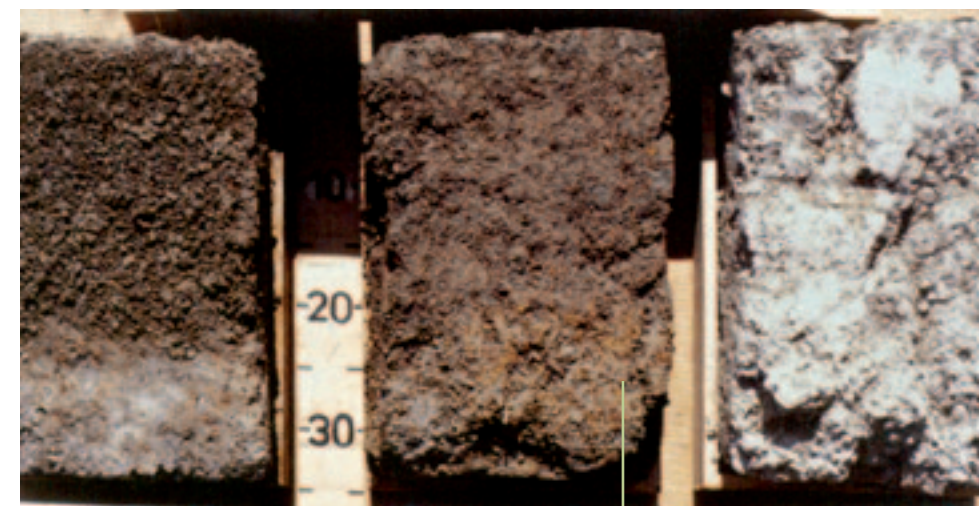
“Melkveehouders zouden zich vooral bezig moeten houden met graslandkunde, zodat ze dát soort gras oogsten dat ze graag willen.”

Foto: Adviesbureau Boerenverstand

boeren te helpen bij het realiseren van hun duurzaamheidsopgave. Hij is een van de grondleggers van de KringloopWijzer en richt zich met een nieuw project op de biodiversiteit op melkveebedrijven. Verhoeven erkent dat mais een positief effect kan hebben in het melkveerantsoen. Maar naast de mestwetgeving heeft hij toch meer argumenten om het telen en voeren van mais door melkveehouders te beperken. “Het telen van snijmais past bouwplanttechnisch eigenlijk niet op het melkveebedrijf omdat het niet goed in vruchtwisseling kan worden geteeld. Mais wordt daardoor vaak elk jaar op hetzelfde perceel verbouwd en dat is slecht voor de grond: de vruchtbaarheid van de bodem gaat achteruit.” Daarnaast is het volgens Verhoeven maar zeer de vraag of mais telen economische voordelen oplevert voor de melkveehouder. Mais levert veel droge stof, maar weinig eiwit. Eiwit is nog altijd veel duurder dan pensvulling. “Goedkoper is om zo veel mogelijk eiwit in de vorm van gras van eigen land te halen door weidegang en inkuilen. Meer melken van eigen land.” Bij een hoog aandeel mais ontstaat er op een melkveebedrijf al snel een tekort aan eiwit. Dat tekort moet worden gecompenseerd. Aanvullen van het rantsoen met extra eiwit door het aankopen van soja of raapzaad kan, maar deze producten zijn nog altijd een factor 1,5 duurder dan energiebronnen. “Bovendien is er op de wereldmarkt concurrentie: er is ook vraag naar eiwit voor andere dieren en het eiwit kan gebruikt worden als menselijke voeding.”

Diergezondheid

Mais voeren kan ook voor de diergezondheid nadelen hebben, weet Verhoeven. Mais kan tot een bepaalde hoogte een positief effect hebben in een rantsoen voor melkkoeien. Boven 50 procent mais kunnen koeien sneller ziektes krijgen. “Eigenlijk is de koe geen zetmeelverteerder. En mais bestaat voor bijna 40 procent uit zetmeel. Vooral bestendig zetmeel kan voor problemen zorgen. Bestendig zetmeel passeert de pens en geeft energie op darmniveau, terwijl de koe daar van nature nauwelijks energie aantreft. Met een groot aandeel mais bied je de koe een grote hoeveelheid bestendig zetmeel aan, wat een negatief effect op de diergezondheid kan hebben. Een goede eigenschap van mais is dat de energie langzaam vrijkomt. Maar datzelfde effect heeft goede, wat droge (suikerrijk en langzaam vrijkomend) tweede snede graskuil.” Vroeger was gras eiwitrijker en dat werd

BODEM

Bodemmonsters geven aan dat continu maisteelt slecht is voor de grond. V.l.n.r. permanent weiland, 4 jaar maisteelt en 11 jaar maisteelt.

Foto: Adviesbureau Boerenverstand

gecompenseerd met eiwitarme mais. Maar tegenwoordig is gras ook relatief eiwitarm door het lagere bemestingsniveau.

Alternatieven

Er zijn volgens Verhoeven verschillende alternatieven voor de teelt van snijmais op het melkveebedrijf. Als eerste noemt hij het uitbesteden van de maisteelt aan akkerbouwers. Al kan het lastig zijn om akkerbouwers te vinden die mais willen telen, omdat het hen (prijstechnisch en bodemtechnisch) niet automatisch voordelen biedt. “Maar soms zijn er wel ‘ex-boeren’ – boeren die gestopt zijn met hun bedrijf, maar nog wel het land hebben – te vinden die mais willen telen”, weet Verhoeven. Hij ziet dat veel melkveehouders sowieso de hele maisteelt uitbesteden. Ook mais telen als krachtvoervervanger is een optie. De mais wordt dan hoog afgehakseld: alleen de kolf wordt gebruikt. De stengels en bladeren kunnen ondergewerkt worden in de grond, wat het verlies aan organische stof nog enigszins compenseert. Ook maisteelt in stroken lijkt perspectiefvol (www.maisteeltinstroken.nl). Extensieve bedrijven kunnen ervoor kiezen om in plaats van mais andere voedergewassen te telen. Verhoeven: “Experimenteer bijvoorbeeld eens met voederbieten. Die kunnen hoge opbrengsten leveren, bevatten een beetje suiker en weinig zetmeel. Ze zorgen voor betere energie voor de koeien.” Verhoeven is ook een groot voorstander van het gebruik van hooi. Hij is betrokken bij het praktijknetwerk Heerlijk Helder Hooi. “Hooi heeft veel positieve eigenschappen als structuur, suikerrijk, gunstige mineralenverhouding en koeien eten het graag. Het past eigenlijk beter in het melkveerantsoen dan snijmais.”

Melk, vee en gras

Mais telen is zeker makkelijk, maar niet beter, ook economisch niet, concludeert Verhoeven. “Melk, koeien en gras horen bij elkaar. Melkveehouders zouden zich vooral bezig moeten houden met graslandkunde, zodat ze dát soort gras oogsten dat ze graag willen. Ik zie steeds vaker dat melkveehouders een balenpers aanschaffen om zelf hun gras in te kunnen pakken. Zo zorgen ze voor verschillende soorten kuilgras die ze ook weer op het juiste moment kunnen voeren aan hun koeien.”

